

НАРАХУВАННЯ ТА УТРИМАННЯ ЄДИНОГО СОЦІАЛЬНОГО ВНЕСКУ

У статті розкрито загальні основи забезпечення нарахування та утримання єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування. Здійснено характеристику платників внеску, визначено їх права і обов'язки. Наведено рекомендації щодо відображення нарахування, утримання та сплати єдиного внеску в системі бухгалтерського обліку підприємств.

В статье раскрыто общие основы обеспечения начисления и удержания единого взноса на общеобязательное государственное социальное страхование. Осуществлено характеристику плательщиков взноса, определены их права и обязанности. Приведены рекомендации по отражению начисления, удержания и уплаты единого взноса в системе бухгалтерского учета предприятий.

The main foundations of charges a single fee for the compulsory social insurance maintenance are disclosed in the article. An description of contributors, as well as their rights and obligations. Recommendations for reflection calculation, withholding and paying a single fee in the accounting system of enterprises.

Ключові слова: соціальне страхування, єдиний соціальний внесок.

Соціальне страхування виступає самостійною галуззю страхування і є сукупністю відносин з приводу формування і використання колективних страхових фондів, призначених для виплати відшкодувань при постійній чи тимчасовій втраті працездатності або втраті місця роботи. Система загальнообов'язкового державного соціального страхування становить основну роль у фінансуванні соціальної сфери держави. З метою акумуляції коштів для соціального і пенсійного страхування громадян з працевдавців і працівників стягуються особливі платежі у вигляді нарахувань та утримань із заробітної плати.

У зв'язку з набранням чинності Закону України «Про збір та облік єдиного соціального внеску на загальнообов'язкове соціальне страхування» на підприємствах України постають питання правильності нарахування та утримання даного внеску.

Дослідженням теми реформування соціального і пенсійного забезпечення у своїх працях займалися такі українські вчені, як Б.Зайчук, Н.Шаманська, Ф.Бутинця, М.Шаврина, Г.Бражика, В.Завгороднього та інших.

Метою написання статті є надання інформації щодо обліку нарахування, утримання та сплати єдиного соціального внеску на загальнообов'язкове соціальне страхування та відображення його в бухгалтерському обліку.

Як відомо, українська система загальнообов'язкового соціального страхування з 01 січня 2011 року розпочала роботу за новими стандартами, так як набув чинності Закон України «Про збір та облік єдиного соціального внеску на загальнообов'язкове соціальне страхування», що був підписаний Президентом України 08 липня 2010 року №2464-IV (надалі – Закон №2464).

Згідно Закону [1] єдиний соціальний внесок це консолідований страховий внесок, збір якого здійснюється до системи загальнообов'язкового державного

соціального страхування в обов'язковому порядку та на регулярній основі з метою забезпечення захисту у випадках, передбачених законодавством, прав застрахованих осіб та членів їхніх сімей на отримання страхових виплат (послуг) за діючими видами загальнообов'язкового державного соціального страхування.

Даний внесок не входить до Податкової системи держави, тому порядок його нарахування, обчислення та сплати вона регулює.

Адміністрування даного платежу буде здійснювати Пенсійний фонд України, крім того на нього покладено зобов'язання вести Державний реєстр загальнообов'язкового державного страхування, який складається з реєстру застрахованих осіб та реєстру страхувальників.

Згідно Закону №2464 платники єдиного соціального внеску поділяються на дві групи: застраховані особи та страхувальники. До страхувальників належать:

1. Підприємства, установи та організації, інші юридичні особи, утворені відповідно до законодавства України, незалежно від форми власності, виду діяльності та господарювання, які використовують працю фізичних осіб на умовах трудового договору або інших умовах, передбачених законодавством, чи за цивільно-правовими договорами.

2. Фізичні особи-підприємці, зокрема ті, які використовують працю інших осіб на умовах трудового договору або на інших умовах, передбачених законодавством про працю чи за цивільно-правовими договорами.

3. Фізичні особи, що забезпечують себе роботою самостійно.

4. Дипломатичні представництва і консульські установи України, філії представництва, інші відокремлені підрозділи підприємств, установ і організацій (у тому числі і міжнародні), утворенні відповідно до законодавства України, які мають окремий баланс і самостійно здійснюють розрахунки із застрахованими особами.

5. Підприємства, установи, організації, фізичні особи, які використовують найману працю, військові частини і органи, які виплачують грошове забезпечення, допомогу по тимчасовій непрацездатності, допомогу або компенсацію відповідно до законодавства.

До застрахованих осіб належать такі категорії:

1. Фізичні особи-підприємці, що виконують роботи (надають послуги) за цивільно-правовими договорами.

2. Працівники-громадяни України, іноземці та особи без громадянства, які працюють на умовах трудового договору або на інших умовах, передбачених законодавством.

3. Особи, що забезпечують себе роботою самостійно.

4. Військовослужбовці (крім військовослужбовців строкової військової служби), особи рядового і начальницького складу.

5. Особи, що отримують допомогу по тимчасовій непрацездатності.

Облік роботодавців і застрахованих осіб буде здійснюватись Пенсійним фондом України, шляхом занесення відомостей до реєстру страхувальників і застрахованих осіб.

Базою для нарахування єдиного соціально внеску для підприємств, установ і організацій, незалежно від їх форм власності, видів діяльності та господарювання та базою для утримання соціального внеску з працівників є сума оплати праці, що включає в себе такі складові: основна та додаткова заробітна плата, інші компенсаційні та заохочувальні виплати.

Обчислення єдиного внеску повинно здійснюватись на підставі бухгалтерських документів, що підтверджують нарахування виплат, це зумовлює до документального підтвердження бази нарахування єдиного соціального внеску.

Нараховувати єдиний внесок потрібно тільки в національній валюті в межах максимальної суми доходу – 15 прожиткових мінімумів для працездатних осіб.

Розмір нарахування єдиного соцвнеску на фонд оплати праці залежатиме від класу професійного ризику виробництва, установленого для роботодавця за основним його видом діяльності. Зауважимо, якщо робота підприємства здійснюється у декількох видах економічної діяльності, проте внесок буде нараховуватись тільки за основною. Згідно Закону [1] існує 67 класів ризику, у кожного підприємства він різний, починаючи від 36,76% (1-й клас) до 49,7% (67-й клас). Зважаючи, що на сьогодні існує саме 67 класів професійного ризику виробництва, можна передбачити, що надалі ставки визначатимуться за цими ж класами. Бюджетні установи будуть здійснювати нарахування єдиного внеску за ставкою 36,3%. На суму лікарняних роботодавці будуть нараховувати 33,2%, а нарахування на зарплату інвалідів – 8,41%.

Утримуватись єдиний соціальний внесок буде за такими ставками:

- ✓ із заробітної плати працівників, у тому числі інвалідів – 3,6%;
- ✓ фізичні особи, які виконують роботи за ЦПД – 2,6%;
- ✓ державних службовців – 6,1%.

Строки сплати ЄСВ не дуже відрізняються від строків, що діяли для пенсійних внесків.

Загальний строк для сплати ЄСВ, нарахований за відповідний базовий звітний період, припадає не пізніше 20 числа місяця, що настає за базовим звітним періодом, відповідно для роботодавців таким періодом вважають місяць. А от для фізосіб-підприємців, роботодавців-фізосіб та фізосіб, які забезпечують себе роботою самостійно, передбачено базовий звітний період – календарний рік.

Помилково сплачений ЄСВ зараховують у рахунок майбутніх платежів із цього внеску або повертаються платнику в порядку та строки, визначенні ПФУ із погодженням з фондами загальнообов'язкового соціального страхування й Державним казначейством України.

Днем сплати єдиного соціального внеску вважається день списання банком

ФІНАНСИ

або Державним казначейством України суми платежу, незалежно від дати зарахування її на рахунок Пенсійного фонду України [2].

Згідно Закону, всі платники повинні своєчасно та правильно відображати в обліку операції з нарахування, утримання та сплати сум єдиного внеску на загальнообов'язкове соціальне страхування.

Відповідно до Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств та організацій, Інструкції щодо його застосування для відображення операцій розрахунків зі страхування призначено рахунок 65. На нашу думку, підприємствам для розрахунків з Пенсійним фондом за єдиним соціальним внеском доцільно ввести окремий субрахунок 657 «Розрахунки за єдиним внеском», за кредитом якого відображатимуть нарахування і утримання внеску, а за дебетом – його перерахування до фонду. Порядок відображення в бухгалтерському обліку розрахунків за єдиним соціальним внеском наведений у табл. 1.

Таблиця 1

*Порядок відображення господарських операцій
на рахунку 657 «Розрахунки за єдиним внеском»*

№	Зміст операції	Кореспондуючий рахунок
Операції по кредиту рахунку		
1.	Утримано єдиний внесок із заробітної плати працівників, відпускних, винагороди фізичним особам за цивільно-правовими договорами	661 «Розрахунки за заробітною платою»
2.	Утримано єдиний внесок із сум допомоги з тимчасової втрати працездатності	663 «Розрахунки за іншими виплатами»
3.	Нараховано єдиний внесок роботодавцем на фонд оплати праці, винагороду фізичним особам за цивільно-правовими договорами, допомогу з тимчасової втрати працездатності	23 «Виробництво» 91 «Загальновиробничі витрати» 92 «Адміністративні витрати» 93 «Витрати на збут»
Операції по дебету рахунку		
1.	Перераховано єдиний внесок	311 «Поточні рахунки в національній валюті»

Перевірку своєчасності сплати єдиного внеску покладено на Пенсійний фонд України. Він же й штрафуватиме за несплату, неповну сплату ЄСВ.

За недотримання умов Закону роботодавцями встановлюються такі штрафні санкції:

1) у разі ухилення від взяття на облік або несвоєчасного подання заяви про взяття на облік платниками єдиного внеску, на яких не поширюється дія Закону України "Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб – підприємців", накладається штраф у розмірі десяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян;

2) за несплату (неперерахування) або несвоєчасну сплату (несвоєчасне перерахування) єдиного внеску накладається штраф у розмірі 10 відсотків своєчасно не сплачених сум;

3) за donарахування територіальним органом Пенсійного фонду або платником своєчасно не нарахованого єдиного внеску накладається штраф у розмірі 5 відсотків зазначеної суми за кожен повний або неповний базовий звітний період, за який donараховано таку суму, але не більш як 50 відсотків

суми донарахованого єдиного внеску;

4) за неподання, несвоєчасне подання, не за встановленою формою звітності, передбаченої цим Законом, територіальним органом Пенсійного фонду накладається штраф у розмірі десяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян;

5) за неналежне ведення бухгалтерської документації, на підставі якої нараховується єдиний внесок, накладається штраф у розмірі від восьми до п'ятнадцяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян;

6) за несплату, неповну сплату або несвоєчасну сплату суми єдиного внеску одночасно з видачею сум виплат, на які нараховується єдиний внесок (авансових платежів), накладається штраф у розмірі 10 відсотків таких несплачених або несвоєчасно сплачених сум.

Отже, провівши аналіз даного питання ми визначили, що із веденням в дію Закону дещо покращить життя роботодавців та підприємців, а саме: 1) непотрібно реєструватись у чотирьох фондах, як платник; 2) не потрібно перераховувати кошти на різні рахунки, та простоювати величезні черги, щоб подати до фонду звітність;

Адміністрування даного внеску покладено на Пенсійний фонд України, він же буде нагромаджувати суми перерахованого соціального внеску на відповідному рахунку, а вже потім ці суми будуть розподілятися відповідно встановлених пропорцій серед фондів соціального страхування.

Єдиний внесок буде нараховуватись відповідно до класу страхового ризику. Відповідно до Плану рахунків підприємствам запропоновано відкрити на рахунку 65 «Розрахунки за страхуванням» окремий субрахунок 657 «Розрахунки за єдиним внеском», на якому будуть здійснюватись розрахунки.

Список використаних джерел:

1. Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування: Закон України від 08.07.10р. №2464-VI. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2464-17>

2. План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=z0892-99>

3. Волошина О.В., Попко Є.Ю. Методичні рекомендації по обліку нарахування та утримання єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування / О.В.Волошина, Є.Ю.Попко / Облік і фінанси АПК. – №4. – 2010. – С.4-17.